

**PRAGMATIC CHARACTERISTICS OF RELIGIOUS AND CULTURAL UNITS IN
UZBEK ONLINE COMMUNICATION****Mohinur Ernazarova***Teacher, Department of World Languages**Kokand University**E-mail: ernazamohinur@gmail.com**Kokand, Uzbekistan***ABOUT ARTICLE**

Key words: pragmatics, speech acts, religious expressions, online communication, Uzbek language, social media.

Received: 21.04.26

Accepted: 22.04.26

Published: 23.04.26

Abstract: This article provides a detailed examination of the pragmatic functions of religious and cultural expressions in Uzbek online communication. The study utilized Speech Act Theory, a pragmatic approach, and contemporary social media research. Religious expressions widely used in social networks perform communicative functions such as enhancing politeness, reinforcing solidarity, providing consolation, and mitigating requests. The research material included over 500 posts and comments from Telegram, Instagram, and Facebook. Comparisons with other studies were also conducted. The findings indicate that religious and cultural expressions serve as important pragmatic tools in Uzbek online discourse and contribute to the field of intercultural pragmatics.

**O‘ZBEK ONLAYN MULOQOTIDA DINIY VA MADANIY BIRLIKLARNING
PRAGMATIK XUSUSIYATLARI****Mohinur Ernazarova***Jahon tillari kafedrasi o‘qituvchisi**Qo‘qon universiteti**ernazamohinur@gmail.com**Qo‘qon, O‘zbekiston***MAQOLA HAQIDA**

Kalit so‘zlar: pragmatika, nutq aklari, diniy birliklar, onlayn muloqot, o‘zbek tili, ijtimoiy tarmoqlar.

Annotatsiya: Ushbu maqolada o‘zbek onlayn muloqotida diniy va madaniy birliklarning pragmatik funksiyalari batafsil o‘rganildi. Tadqiqot davomida nutq aklari

nazariyasi, pragmatika yondashuvi va zamonaviy ijtimoiy media tadqiqotlaridan foydalanildi. Ijtimoiy tarmoqlarda keng tarqalgan diniy ifodalar suhbatdoshlarga xushmuomalalikni oshirish, birdamlikni mustahkamlash, tasalli berish va iltimoslarni yumshatish kabi kommunikativ vazifalarni bajarishini ko'rsatdi. Tadqiqot materiali sifatida Telegram, Instagram va Facebookdagi 500 dan ortiq post va izohlar tahlil qilindi. Shuningdek, boshqa tadqiqotlar bilan solishtirish amalga oshirildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, diniy-madaniy birliklar o'zbek onlayn diskursida muhim pragmatik vosita sifatida faol ishlatiladi va madaniyatlararo pragmatika sohasida ilmiy hissa qo'shadi.

ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РЕЛИГИОЗНЫХ И КУЛЬТУРНЫХ ЕДИНИЦ В УЗБЕКСКОЙ ОНЛАЙН-КОММУНИКАЦИИ

Мохинур Эрназарова

Преподаватель кафедры мировых языков

Кокандский университет

E-mail: ernazamohinur@gmail.com

Коканд, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: прагматика, речевые акты, религиозные единицы, онлайн-коммуникация, узбекский язык, социальные сети.

Аннотация: В данной статье подробно изучаются прагматические функции религиозных и культурных единиц в узбекской онлайн-коммуникации. В ходе исследования использовались теория речевых актов, подход прагматики и современные исследования в области социальных медиа. Широко используемые в социальных сетях религиозные выражения выполняют коммуникативные функции, такие как повышение вежливости, укрепление солидарности, утешение и смягчение просьб. В качестве материала исследования были проанализированы более 500 постов и комментариев из Telegram, Instagram и Facebook. Также проведено сравнение с результатами других исследований. Результаты показывают, что религиозно-культурные единицы являются важным прагматическим инструментом в узбекском онлайн-дискурсе и вносят научный вклад в исследование межкультурной прагматики.

Kirish. Zamonaviy ijtimoiy media platformalari insonlararo muloqotning yangi shakllarini yaratdi. Telegram, Instagram va Facebook kabi platformalar 2022–2025-yillarda O‘zbekistonda faol ishlatilmoqda, va ularning foydalanuvchilari 20 milliondan ortiq hisoblanadi. Onlayn muloqotda til birliklari nafaqat axborot uzatadi, balki ijtimoiy munosabatlarni tartibga soladi, emotsiyalarni ifodalaydi va madaniy qadriyatlarni namoyon qiladi. Shu jumladan, ijtimoiy tarmoqlarda yozilgan postlar, izohlar va mikroblog yozuvlari orqali foydalanuvchilar o‘z diniy e‘tiqodlarini va madaniy qadriyatlarini namoyon etadi.

O‘zbek onlayn diskursida diniy va madaniy birliklarning keng qo‘llanilishi ularning pragmatik ahamiyatini ilmiy tahlil qilishni dolzarb qiladi. Bu birliklar suhbatdoshlarga xushmuomalalikni oshirish, birdamlikni mustahkamlash, tasalli berish, ijtimoiy yaqinlikni mustahkamlash kabi funksiyalarni bajaradi. Tadqiqotning maqsadi - o‘zbek onlayn muloqotida diniy-madaniy birliklarning nutq aktlari doirasidagi funksiyalarini aniqlash, ularning illokutsion va perlokutsion kuchlarini o‘rganish, shuningdek, ularning kontekstga bog‘liqligi va madaniyatlararo pragmatik xususiyatlarini tadqiq etishdir.

Bu tadqiqot 2022-yildan 2025-yilgacha bo‘lgan davrda ijtimoiy tarmoqlarda faol bo‘lgan foydalanuvchilarning 500 dan ortiq post va izohlarini o‘rganishga asoslangan bo‘lib, natijalar o‘zbek onlayn diskursining din va madaniyat bilan boyitilgan kommunikativ landshaftini aks ettiradi. Shu bilan birga, tadqiqot zamonaviy lingvistik yondashuvlar va nutq aktlari nazariyasi bilan boyitilgan bo‘lib, ilmiy badiiy uslub va estetik ifodani ham hisobga olgan holda yozilgan.

Tadqiqot metodlari. Mazkur tadqiqot deskriptiv, qiyosiy-tahliliy hamda pragmatik tahlil metodlariga tayangan holda amalga oshirildi. Ushbu metodlar diniy-madaniy birliklarning onlayn muloqotdagi funksional xususiyatlarini tizimli va chuqur o‘rganish imkonini berdi. Tadqiqot materiali sifatida 2022–2025-yillar oralig‘ida Telegram, Instagram va Facebook ijtimoiy tarmoqlaridan tanlab olingan 500 dan ortiq post va izohlar tahlil qilindi. Ma’lumotlar turli mavzular, muloqot shakllari va kommunikativ vaziyatlarni qamrab olishi bilan ajralib turadi.

Tahlil jarayonida har bir til birligi uning nutqiy vaziyati, illokutsion kuchi hamda ijtimoiy-madaniy konteksti asosida ko‘rib chiqildi. Ayniqsa, diniy birliklarning qaysi nutq aktlari bilan uyg‘unlashishi va ularning muloqot jarayoniga ta’siri alohida e‘tiborga olindi. Tadqiqotda foydalanuvchilarning shaxsiy ma’lumotlari oshkor etilmadi va anonimlik hamda etik me’yorlarga qat’iy rioya qilindi, bu esa tadqiqot natijalarining ilmiy ishonchligini ta’minladi [2: 45].

Tahlil natijalari diniy ifodalar o‘zbek onlayn muloqotida ko‘p qatlamli pragmatik funksiyalarni bajarishini ko‘rsatdi. Ular nafaqat axborot uzatish vositasi, balki ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi mexanizm sifatida ham faol ishlatiladi. Diniy birliklar kelajak bilan bog‘liq bayonotlarda ehtiyotkorlikni kuchaytirib, nutqning kategorikligini kamaytiradi

hamda suhbatdoshlarda ijobiy munosabat shakllantiradi. Shu bilan birga, ular muloqot jarayonida hurmat, muloyimlik va o‘zaro tushunishni mustahkamlashga xizmat qiladi [5: 110, 3: 60].

Empirik kuzatuvlar shuni ham ko‘rsatdiki, diniy birliklar onlayn muhitda ijtimoiy birdamlikni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ular foydalanuvchilar o‘rtasida hamdardlik, rozilik va qo‘llab-quvvatlashni ifodalash orqali muloqotning ijobiy ruhda davom etishiga zamin yaratadi. Ayniqsa, shaxsiy muammolar, ijtimoiy masalalar yoki bahsli mavzular muhokamasida diniy birliklar kommunikativ keskinlikni yumshatuvchi vosita sifatida namoyon bo‘ladi [1: 30, 4: 95].

Shuningdek, tahlil natijalari diniy birliklarning ko‘pincha mustaqil nutq akti sifatida emas, balki boshqa nutq aktlarini kuchaytiruvchi pragmatik komponent sifatida ishlatilishini ko‘rsatdi. Bunday holatlarda ular nutqning perlokutsion ta‘sirini oshirib, foydalanuvchining kommunikativ maqsadiga erishishini osonlashtiradi. Umuman olganda, diniy-madaniy birliklar o‘zbek onlayn diskursida kommunikativ, madaniy va ijtimoiy funksiyalarni birgalikda bajaruvchi muhim pragmatik vosita sifatida faol qo‘llaniladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘zbek onlayn muloqotida diniy va madaniy birliklar kommunikativ jarayonning ajralmas tarkibiy qismi sifatida faol qo‘llaniladi. Yevropa va ingliz tilida so‘zlashuvchi onlayn foydalanuvchilar bilan qiyoslanganda, o‘zbek tilidagi onlayn diskursda bunday birliklar ancha yuqori pragmatik yuklama bilan namoyon bo‘lishi aniqlandi. Ular nafaqat axborot uzatish vositasi, balki ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi, muloqotdagi keskinlikni yumshatuvchi va ijtimoiy uyg‘unlikni ta‘minlovchi mexanizm sifatida xizmat qiladi.

Tahlil natijalariga ko‘ra, diniy-madaniy birliklar nutq aktlarining illokutsion kuchini sezilarli darajada oshiradi hamda xushmuomalalik strategiyalarini mustahkamlaydi. Ushbu birliklar yordamida foydalanuvchilar o‘z munosabatini ehtiyotkorlik bilan ifodalaydi, suhbatdoshlarga hurmat bildiradi va ijtimoiy yaqinlikni saqlab qolishga intiladi. Ayniqsa, onlayn muhitga xos anonimlik sharoitida diniy birliklar muloqotga axloqiy va madaniy muvozanat olib kiruvchi vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari diniy va madaniy birliklarning o‘zbek onlayn diskursida madaniy identifikatsiya vositasi sifatida ham faol ishlatilishini ko‘rsatdi. Ular foydalanuvchilarning madaniy qadriyatlarini, dunyoqarashi va ijtimoiy pozitsiyasini bilvosita ifodalab, muloqotning madaniyatlararo talqinida muhim rol o‘ynaydi. Shu jihatdan, mazkur tadqiqot intercultural pragmatics (madaniyatlararo pragmatika) sohasidagi ilmiy izlanishlarga nazariy va empirik jihatdan muhim hissa qo‘shadi.

Xulosa umuman olganda, tadqiqot natijalari o‘zbek tilining onlayn diskursini pragmatik nuqtayi nazardan o‘rganish uchun mustahkam nazariy va amaliy asos yaratadi. Olingan xulosalar

raqamli muloqot, madaniyatlararo kommunikatsiya hamda onlayn pragmatika bo'yicha keyingi tadqiqotlar uchun muhim ilmiy manba bo'lib xizmat qilishi mumkin [8: 9].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Austin, J. L. How to Do Things with Words. Oxford University Press, 1962.
2. Searle, J. R. Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language. Cambridge University Press, 1969.
3. Kádár, D. Z., & Haugh, M. Understanding Politeness. Cambridge University Press, 2017.
4. Culpeper, J., & Tantucci, V. Pragmatics and SocialMedia. Cambridge University Press, 2021.
5. Thomas, J. Meaning in Interaction: An Introduction to Pragmatics. Routledge, 2018.
6. Haidarova Charos. (2024). Effective ways of incorporating krashen's hypotheses into esl instructional practices. Kokand University Research Base, 153–161. Retrieved from <https://scholar.kokanduni.uz/index.php/rb/article/view/303>
7. Mamatqulova Marhabo. (2020). Development of the category of modality in philology and their comparative analysis. Current research journal of philological sciences, 3(01), 40–45. <https://doi.org/10.37547/philological-crjps-03-01-08>
8. Ziyodaxon, Q. (2025). Travel and teach: how tourism enhances english language learning. Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar, 1(9), 602-604.